

INSULT BILAN KASALLANGANLARNI REABILITATSIYA QILISHDA HAMSHIRALIK PARVARISHI

Qazokova Qunduzoy Sharifovna
Kamolova Nilufar Ro'ziqulovna

Navoiy Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi, "Jamoat salomatligi, sog'liqni saqlash va tibbiy manipulyatsion" fani kafedrası qituvchilari

Annotasiya: *Aholida nogironlik sabablari orasida insult birinchi o'rinda turadi. Insultdan so'ng uchinchi yilning oxirigacha omon kolgan bemorlardan taxminan yarimi o'z hayot sifatidan ma'lum darajada norozi.*

Kalit so'zlar: *Psixologik moslashuv, hayot sifatini yaxshilash, nutqni tiklash, insult, takroriy insult.*

Insult bilan kasallanganlarni reabilitatsiya qilish global muammo hisoblanadi. Insult boshidan kechirgan odam to'satdan qo'lini yoki oyog'ini boshqarish qobiliyatini yoqatadi, nutqi yomonlashadi, o'zi ovqatlanolmaydi, icholmaydi, xarakatlanolmaydi. U o'z kasbiga qaytolmaydi va ishini yoqatadi. Shuning uchun bemorda depressiya boshlanadi va kuchayadi, umidsizlik hissi paydo bo'ladi. Bunday bemorni tiklash va reabilitatsiya qilish muhim tibbiy-ijtimoiy vazifadir.

Turli mamlakatlarning insult registrlariga ko'ra insultdan keyin bemorlarning:

- taxminan 40 foizi doimiy parvarishga muxtoj;
- 20 foizi - o'zi yurolmaydi;
- va faqat 20-25 foizi avvalgi ishlariga qaytishi mumkin.

Reabilitatsiya vazifasi ushbu 60% bemorlarni avvalgi hayotiga qaytarish yoki ularning holati va yoqolgan funktsiyalarini hisobga olganda jismoniy va ijtimoiy jihatdan kundalik hayotga moslashtirishdir.

Insult nafaqat bemorning o'ziga, balki uning oila a'zolariga, qarindoshlariga va uni parvarish qilayotgan yaqinlariga og'ir yuk bo'lib tushadi. Shuning uchun yetarli va o'z vaqtida ko'rsatadigan va kompleksli reabilitatsiya bemorga kasallik tufayli yoqotilgan ba'zi funktsiyalarini tezda tiklashga yoki paydo bo'lgan nuqsonlarni minimallashtirishga va uzining holatiga moslashtirishga yordam beradi.

Insultdan keyingi reabilitatsiya maqsadlari:

- harakatlarni maksimal darajada tiklanishi,
- yurishni yaxshilash,
- nutqni tiklash va yaxshilash,
- o'z-o'ziga xizmat kursatishni o'rgatish,
- ijtimoiy va psixologik moslashuv,
- takroriy insult va uning asoratlarini oldini olish,
- umr ko'rish davomiyligini oshirish,
- hayot sifatini yaxshilash,
- oila a'zolarini o'qitish va ularni psixologik qo'llab-quvvatlash.

Insultdan keyingi reabilitatsiya ko'p tarmoqli gurux tomonidan amalga oshiriladi. Ushbu guruxning har bir a'zosi insultdan keyingi bemorni maksimal darajada kompleksli, xavsiz, samarali va qulay tiklanishini ta'minlash uchun o'z vazifasini bajaradi.

Bemor albatta zarur tekshiruvdan o'tadi, kerakli mutaxassislar bilan maslahatlashadi – reabilitatsiya tadbirlari hajmiushbu bemor uchun maxsus davolash, reabilitatsiya usullariga ko'rsatmalar va mumkin bo'lmagan xolatlar hisobga olgan holda aniqlanadi. Shu bilan birgalikda bemorning dastlabki klinik holati aniqlanadi (disfunktsiya darajasi aniqlanadi), unga ko'ra davolash choralarining individual dasturi yaratiladi. Kurs oxirida reabilitatsiya samarasini baholash uchun bemorning klinik holati qayta tahlil qilinadi.

Reabilitatsiya jarayonida bemorni uyda parvarish qilayotgan uning qarindoshlari bilan ish olib boriladi. Mutaxassislar ularga uy sharoitida reabilitatsiyani qanday qilib to'g'ri davom yetirishini (va qay darajada) o'rgatiladilar, chunki reabilitatsiya davomiy va xar tamonlama bo'lishi kerak.

Miyaning ta'sirlangan sohasiga, insult va shoshilinch davolanish o'rtasidagi zo'ravonlik va vaqt oralig'iga qarab, miya insultlari vaqtinchalik yoki doimiy nogironlikka olib kelishi mumkin. Shunday qilib, insultdan optimal tiklanish uchun reabilitatsiya zarur. Reabilitatsiya dasturlari mutaxassislar va reabilitatsiya terapevtlari guruhini tashkil qiladi, ular quyidagilarga qaratilgan:

- Kuchni tiklash
- Nutq, ko'rish, muvozanat, nafas olish kabi funktsiyalarni tiklash
- Faol hayotga qaytish

Miya insult va uni boshqarish haqida ko'proq ma'lumot olish uchun siz qayta qo'ng'iroq qilish va bizning miya insult bo'yicha mutaxassis sizga qo'ng'iroq qiladi va barcha savollaringizga javob beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Бейн.Э.С Реабилитация больных с афазией, возникшей вследствие мозгового инсульта. М.2009

1. 2.Визел Т.Г. Основы нейропсихологии: учеб. для студентов вузов. М.: Астрел, 2005. 384 с. 5

2. 3.Лурия А.Р. Высшие корковые функции человека и их нарушения при локальных поражениях мозга. М., 2000. 456 с.

1. Murodova Hilola Zafarjon qizi „Yurak-Qon Tomirlar Sistemasi Patofiziologiyasi” Tafakkur manzili. 15.05.2022-yil

2. Narziyeva SH.S, Abdullaeva M, „Ichki Kasalliklar Propedevtikasi” o'quv qo'llanmasi - Buxoro „Durdona” nashriyoti, 2018.

3. Gadayev . A, M.SH.Karimov. X.S.Axmedov, „Ichki Kasalliklar Propedevtikasi” o'quv qo'llanmasi-„Muharrir” nashriyoti. Toshkent, 2012.

4. Беленков Ю.Н., Мареев В.Ю., Агеев Ф.Т. Ингибиторы ангиотензинпревращающего фермента в лечении сердечно-сосудистых заболеваний. М Инсайт 2013;105.

5. Булычев А.Б. Выживаемость и качество жизни у больных, перенесших инфаркт миокарда: Дисс. д-ра мед. наук. СПб 2010;279

6. Ahmedov N.K., Atlas. Odam anatomiyasi [2 jildli], 2-j., 2005